

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- חג המנוחה
- סמית העומר והג
- השבעות
- יום כין המצרים - גלות
- וסוללה
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- תנוכה
- ימי המדבר
- הגדה של פסח
- כעני מצוות התמידות
- שבקיש
- זמרת המדבר
- שיר השירים
- ששת שרש
- מידת הכבוד
- שמע כענב
- עניינים ב"ש" ובהלכה
- זמירות ש"ק
- בראשית ח"א - מאמרי
- מבוא בראשית-גן
- בראשית ח"ב - לך
- לך-גלות
- בראשית ח"ג - וצא-וחד
- שמות ח"א - שמות-בשלח
- שמות ח"ב - מאמרי מבוא, ירחי-משטים
- שמות ח"ג - תרומה-פקודי
- וקרא ח"א - וקרא-מסעי
- מבוא ח"א - מבואר-שלח

ניתן להשיג: mechonbennelech@gmail.com | באר"ב ניתן להשיג: www.yefenofbooks.com | Warehouse: 9482450220

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת ויגש
גליון מס' 86

פרשת ויגש

ואפשר שאחר שנכחו לראות שהוא מוותר להם ומרחם עליהם, אמר לו שאם הוא כבר מוותר ומרחם, עליו לדעת שעיקר הרחמנות נצרך עבור בנימין, ועדיף להם שיקח אותו, את יהודה, לעבדות, והנער יעל עם אחיו.

זה כל תוכן הפסוקים שמאריך יהודה לחזור ולספר את כל המעשים, שהרי היו ידועים ליוסף זה מכבר, אלא בא לחזק ולהעצים טענת הרחמנות על האב הזקן ועל הילד, ולשם כך מזכיר לפניו בכמה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד, יח)

צריך ביאור מהלך הדברים, מה בא יהודה לטעון, ומה נימוק חידש לו בטענותיו. וכן צריך ביאור מדוע ניגש דווקא בשלב זה, שהרי יהודה עצמו הודה לו - 'מה נדבר ומה נצטדק האלוקים מצא את עון עבדך, הננו עבדים לאדוני, גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו' (לעיל פסוק טז). והנה אדוני הארץ נהג עמהם במידת הרחמים גדולה, ויותר להם ואמר שרק באיש אשר נמצא הגביע בידו יהיה לו עבד, ואם כן מה עוד טענה יש בידו ומה יש לו לצעוק עוד אל המלך.

אכן הביאור הוא, כי בוודאי לא בא לטעון מצד מידת המשפט, אלא בא לבקש רחמים, מצד שבנימין קשור בנפשו של אביו. והנה כל עוד שסבר שהוא בא להתגולל בעלילה על כולם, בזה אין לו מה לטעון טענה מיוחדת, והודה לו כי אין לו מה להצטדק. אבל עכשיו שבא ליטול רק את בנימין, על זה יש לו בקשת רחמים מיוחדת שדווקא אותו יותר נחוץ להחזיר לאביו יותר מאשר את כל האחים, שכוון שנפשו קשורה בנפשו מוכרח החזירו לאביו, כי איך אראה ברעה אשר ימצא אותו, ואי אפשר להעניש את האב ולצערו כל כך.

בגליון

פרשת ויגש

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

'אחד באחד יגשו' - זה יהודה ויוסף..... עמוד 5

היכל השבת

ברכת מעין שבע..... עמוד 7

חכמה ומוסר

וכל מעשיך יהיו לשם שמים..... עמוד 9

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתינו מתומכי מכונינו
הרה"ח ר' **אברהם חיים חשין** שליט"א

לרגל היכנס בנו **שמעון** ה"ו לעול תורה ומצוות

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנה

להנחות ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכונו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים
לאור כל גנזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את
הכרכים הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני
כלל שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו. נא זכו
והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכס וטלו חלק במשימה הגדולה.

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם.

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים 'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

ספרים
למועדי השנה
•
סדרת ספרים
ביאורים ופירושים
על תפילה וחסידות תורה
•
שיעורים
על חז"ל
•
ספרי
המת והמחשבה
•
ביאורי סודות
•
אמונת ומצוות
•
מגילת
תורה ודעה
•
אונגרים
תורה ודעה

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

הנהלת מכון

תיקונים 34 מטה מכון

עמותת חסידי בני מנחם
ליטמנין תיקוני רבינו
מחלקת לשיעורים
בבית התורמים

הכשרת ספרי בן מלך
במחלקת המסכתות ביהמ"ד תל אביב

סלפון והדפוסות
054-8422488
כתובת אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
קמפוס מוסדות לשיעורים 46
תלמידי התאגדות
mechonbenmelech@gmail.com

הוכחות עד כמה קשור נפש בנימין באביו, שעל כן ראוי לרחם עליו יותר מכל.

הוא מה שטען לפניו לאמת דבריו, שהרי כבר מתחילה אמרו לו האחים שיש להם ילד זקונים קטן שלא עזב את אביו - 'יש לנו אב זקן וילד זקונים קטן ואחיו מת, ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו'. וגם אחר כך כשיוסף אמר להם להורידו, מיד אמרו לו שאי אפשר להורידו - 'ונאמר אל אדוני לא יוכל הנער לעזוב את אביו ועזב את אביו ומת'. וכל מה שהסכימו לבקשתו הוא רק משום שיוסף תבע והתעקש והבטיח שישים עינו עליו. ושוב כאשר אכן ביקשו מיעקב להורידו לא הסכים לזאת. ומכל זה יש לו לדעת כי אמת דבריהם כי נפשו של האב קשורה בנפשו. ועל כן יש לו לרחם עליהם ולשלחו עמהם.

* * *

ואת יהודה שלח להורות לפניו גושנה (מו, כח)

וברש"י - 'להורות לפניו - כתרגומו, לפנות לו מקום ולהורות האיך יתיישב בה וכו' ומדרש אגדה (תנחומא ויגש יא), להורות לפניו - לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה'. ויש להתבונן בענין שליחות מיוחדת זו של יהודה לארץ גושן, וכיצד מתיישב מדרשו של מקרא עם עומק פשוטו.

ונראה בזה, כי הנה בפרשה זו עולים ומתגלים ניצנים ראשוניים, של שתי מלכויות אשר מלכו בישראל לאורך השנים - מלכות יהודה ומלכות יוסף.

והנה גם מלכות יוסף היתה מאת ה', כדבר ה' ביד הנביא בהמלכת ירבעם - 'כי מאתי נהיה הדבר הזה' (מלכים א' יב, כד). כי כן היה נכון מאתו יתברך שכאשר אין מצבו של עם ישראל ומלכות בית דוד בשלימות הראויה ובמדרגה הרוחנית הרמה, מתבטא הדבר בכך שמלכותם מפולגת לשני חלקים, ובמצב כזה המלך השני צריך להיות משבט יוסף, [שהרי הוא בכור מאמו].

אולם עם זאת אין מלכי יוסף כמלכי בית דוד אשר מלכותם היתה בשם ה'. ולכן רק מלכי בית דוד נמשחו בשמן המשחה, ואין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד (יזמא כה). וכמו שנאמר - 'וישב שלמה על כסא ה' למלך תחת דוד אביו' (דברי הימים א' כט, כג). ואומר - 'ויבחר בשלמה בני לשבת על כסא מלכות ה' על ישראל' (שם כח, ה).

כלומר שמלכי ישראל הם 'שלוחי דידן', ואילו מלכות בית דוד הם 'שלוחי דרחמנא'. ואף שמלכות דוד לא הניחה ידה מלעסוק בצרכיו הארציים של העם, בכיבוש הארץ ובמלחמות ישראל אף בשבתו בארצו, אולם נבדלו מלכי יהודה ממלכי יוסף בשורש יסוד מלכותם, כאשר מלכי יוסף עסקו בכיבוש הארץ למען קיומו הגשמי של העם וישיבתו בטח בארצו, ואילו מלכי יהודה כבשו את הארץ לשם המטרה האלוקית שבה, ועיקר עניינם היה בקיומו הרוחני של העם, בה יעבדו את ה' וידבקו בדרכיו ותשרה השכינה בקרבם.

עניינה של מלכות יוסף הוא אפוא, החלק המעשי בבניינו של העם, ואילו מלכות יהודה עניינה הבאת הבנין אל תכליתו, דהיינו על ידי מילוי האור הרוחני ויציקת התוכן הפנימי, לתוך הכלים שהוכנו בידי מלכות יוסף. וכן אנו מוצאים גם בתחילתו של כיבוש הארץ וישיבתה, שזו נעשתה אמנם בידי יהושע, ממטה אפרים שהוא מזרעו של יוסף, אך בית המקדש בירושלים, שהוא תכליתה ומטרתה הרוחנית של ישיבת הארץ, נבנה בידי מלכות דוד ושלמה.

לאור זאת נראה כי בפרשה דנן, שבה שולח יעקב את יהודה להורות לפניו גושנה, באה לידי ביטוי ראשיתה של התמוגות נפלאה זו, שבה משלימה מלכות אחת את רעותה, כאשר יוסף הוא המשביר לכל הארץ הנתונה תחת מלכותו, והוא הזן ומכלכל את אחיו ומעמיד להם את כל צרכיהם הגשמיים, בנתינת ארץ גושן למגורים להם ולמקניהם.

ואילו יהודה הוא אשר בא להנחות את הדרך ולהשלים את הכנת המקום להיותו ראוי לבואו של יעקב. ודרשו חז"ל, כי לא למען ההתיישבות הגשמית נשלח יהודה לפני יעקב לארץ גושן, אלא על מנת 'לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה'. זוהי המטרה שלמענה נשלח יהודה להורות לו הדרך, זוהי המטרה שלמענה עוסקת מלכות יהודה לדורותיה, אף בכיבוש הארץ ובהשלמת בנין העם וישיבתו בארץ. כי מבחינתה של מלכות יהודה, ישוב הארץ, פירושה הקמת בניינו הרוחני של העם, ושליחת יהודה להורות לפניו 'כיצד יתיישב בה', משמעותה אחת היא, להכין מקום ראוי ומתאים להנהגת חיי תורה ודעת אלוקים, ולתקן לו בית תלמוד והוראה.

* * *

ויאסור יוסף מרכבתו ועל לקראת ישראל אביו

גושנה, וירא אליו, ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד (מו, כט)

וכתב רש"י (והוא מברייתא מסכת דרך ארץ זוטא' פרק יא, ז) - 'אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע'.

ורבים תהו והשתוממו על טעם מדרש נפלא זה, מה ראה יעקב לקרוא את שמע דווקא באותה שעה באופן שלא יוכל להפסיק באמצעיתה, ואם הגיע זמנה למה לא חש להקדים לקרותה בטרם יראה את יוסף, ומדוע יוסף עצמו לא עסק בקריאת שמע כיון שהגיע זמנה. והרבה נדחקו בזה המפרשים, וישבו את הדברים באופנים שונים (עיין גור אריה למהר"ל ועוד).

ואשר נראה לבאר בזה, כי הנה מאז שעזב יוסף את בית אביו ומשפחתו, חלפו שנים רבות שבמהלכם לא שמע יעקב אודות יוסף בנו מאומה. לפיכך, אף כאשר נודע לו כי עוד יוסף חי והוא משנה למלך ומושל בארץ מצרים, עדיין לא היה ידוע לו מה מצבו הרוחני. ומה עלה בגורל בנו בארץ הנכר, אם אמנם עומד הוא בצדקותו הראשונה או אולי חלילה נפגמה קדושתו, שמו בצוק העיתים, בהיותו נע ונד בארץ תועבה כמצרים, כבר לא נשתמרו בו מעלותיו כבתחילה וחסידותו כמקדמת דנא. לנוכח חששות אלו, לא היה יעקב יכול לנשקו תיכף, כל עוד לא יתבררו הדברים לאשורם, אם ראוי יוסף לנשיקה אם לאו.

והנה טעם זה בפני עצמו מצאנו מפורש בדברי חז"ל - 'העבר רצונך ורצון חבירך מפני רצון שמים, שכן מצינו ליעקב אבינו שלא נשק ליוסף. ואמאי לא נשק ליה, סבר דילמא אידי דגלה אטעיניה נשי אגב שופריה, כדכתיב וירא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד, איהו בעי למינשקיה ואיהו לא שבק ליה וכו' והיינו דכתיב וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, אטו עד השתא לא ידע מאן גינהו, אלא דשייליה אם לא איתיילידו בכתובה, וכיון דאחזייה כתובה איתיתבא דעתיה ונשקיניהו בדיל יוסף' (מסכת כלה רבתי פ"ג הלכה טו).

ונראה על פי זה, כי כוונת המדרש - 'שהיה קורא את שמע', היינו שיעקב היה מנוע מלנשקו, כיון שעדיין היה עסוק בביורו מצבו של יוסף בענין התוכן של 'קריאת שמע', כלומר נכנס עמו בדברים

שמהותם ותוכנם הוא 'קריאת שמע' - עול מלכות שמים, ועול חיי הקדושה ושמירת דרך התורה - שלא היה מחוור לו לגבי יוסף כאמור. כי רק לאחר שיתבררו הדברים אל נכון, שלא נפגמה במאומה אמונתו בה' ואהבתו ית"ש, וכי טהרת לבו וקדושתו בעינה עומדת כבראשונה - או אז יוכל לנשקו בלב שלם. ובוודאי שאחרי שהוברר אצלו הדבר שיוסף עומד בצדק, נשקו בכל לבו.

* * *

ויאמר יוסף אל העם, הן קניתי אתכם היום ואת אדמתכם לפרעה, הא לכם זרע וזרעתם את האדמה. והיה בתבואות ונתתם חמישית לפרעה, וארבע הידות יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם, ולאשר בבתיכם ולאכול לטפכם (מז, כג-כד)

חוק זה שהנהיג יוסף בארץ מצרים, לפיו חלק חמישית מכלל תבואת הארץ ינתן לפרעה, מיוסד על המקרא שלפניו (מז, כ) - 'ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה כי מכרו מצרים איש שדהו כי חזק עליהם הרעב ותהי הארץ לפרעה'. כי מאחר שכל האדמה שייכת מעתה לפרעה, הרי שאין לאנשי הארץ בעלות על הקרקע, ולא ניתנת להם האפשרות אלא לחכור את שדותיהם, על מנת לזכות תמורת עבודתם בארבע ידות לכלכלת ביתם, כנגד חלק החומש שאותו יפרישו דרך קבע לבעל הקרקע, הלא הוא פרעה מלך מצרים.

שיעור הפרשת החומש לבעלים שנאמר בפרשה זו, מקביל למצות התורה להפריש תרומות ומעשרות מגידולי הקרקע בארץ ישראל, שכן שיעורם הכולל של המתנות המורמות לה' - מעשר ראשון, מעשר שני, ותרומה גדולה בכל שהוא - מסתכם בחומש מכלל התבואה. ואף הוא מאותו הטעם, כי בעל הקרקע בארץ ישראל הוא ה' יתברך, אשר זו ארצו ונחלתו, ואנו איננו אלא כחוכרי הקרקע הניתנת לנו לעבדה למחייתנו.

וכשם שמצינו גבי יובל (ויקרא כה, כג) - 'והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי'. ואשר לכן מכירת קרקע בארץ ישראל הינה לזמן מוגבל בלבד, כך גם המחזיק בה שדה ואוכל מפירותיה אין לו בעלות מוחלטת עליה, אלא

בהיותה ארץ ה' [עד שהמבטל מצות תרומות ומעשרות הריהו נחשב כגוזל ממון גבוה, כמו שנאמר (מלאכי ג, ח) - 'היקבע אדם אלוקים כי אתם קובעים אותי, ואמרתם במה קבענך המעשר והתרומה'] - הרי שנתנית צדקה מהונו של האדם שנתברך במשלח ידיו, לא קבעה לה תורה שיעור חובה, אלא חכמים התקינו שלא יפחות אדם משיעור עשירית, מתוך הכרה כי כל מה שתחת ידו של אדם של ה' הוא, כי הוא הנותן לו כח לעשות חיל, אם כי מקום הניחו למהדר, להפריש מהם כשיעור ההפרשה מפירות הארץ, עד שיעור חומש.

חובתו להפריש כשיעור חומש לאשר לו הארץ, וארבע ידות נותרות לו לאכלה.

כן אנו מוצאים שיעור זה במצות נתינת צדקה - 'באושא התקינו, המבזבו לא יבזבו יותר מחומש' (כתובות ג). וכתב הרמב"ם - 'בא העני ושאל די מחסורו וכו' נותן לו כפי השגת ידו, וכמה - עד חמישית נכסיו מצוה מן המובהר, ואחד מעשרה בנכסיו בינוני, פחות מכאן, עין רעה' (הלכות מתנות עניים פ"ז ה"ה).

אמנם בשונה מארץ ישראל, אשר הפרשת חומש מתנבתה לה' קבועה חובה, מפאת עניינה המיוחד

'אחד באחד יגשו' - זה יהודה ויוסף

שבט יוסף. וכן מצינו לעתיד לבוא שיהיו שני משיחים לישראל 'משיח בן יוסף' ו'משיח בן דוד'.

ואף התחלקות המלכות בימי רחבעם כאשר עשרת השבטים נהו אחר ירבעם, היתה ראויה ונכונה באותה שעה, וכמו שכתוב - 'ולא שמע המלך אל העם כי היתה סיבה מעם ה' למען הקים את דברו אשר דיבר ה' ביד אחיה השילוני אל ירבעם בן נבט' (מלכים א' יב, טו).

וכן משמע ממה שאמרו בגמרא בפרק חלק - 'שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו מי בראש, בן ישי בראש, אי הכי לא בעינא' (סנהדרין קב.). ומבואר בזה שאלמלא התמרדותו של ירבעם, היה רצון ה' שגם לימות העתיד לבוא יישארו שני המנהיגים יהודה ויוסף. אלא שבגידתו של ירבעם גרמה לכך שאף שמלכות יוסף תתקיים עד ימות המשיח, אבל בסופו של דבר המלכות תהיה רק בידי בית דוד.

הנה כי כן כבר בשבטי י-ה היו שני אלו ראויים למלכות, 'יהודה' ו'יוסף'. והדברים באים לידי ביטוי בתחילתה של פרשה זו בדין ודברים שבין יהודה ויוסף. ובגוונים השונים שביטא כל אחד מהם, עולים ומתגלים ניצנים ראשוניים של שתי מלכויות אלו, אשר מלכו בישראל לאורך השנים, 'מלכות יהודה' ו'מלכות יוסף'.

מלכים מדיינים אלו עם אלו, אנו מה איכפת לנו

במדרש ריש פרשת יגש - 'כי הנה המלכים נועדו עברו יחדי' (תהילים מח, ה) - 'כי הנה המלכים' - זה יהודה ויוסף, 'עברו יחדי' - זה נתמלא עברה על זה זה וזה נתמלא עברה על זה וכו', 'רעדה אחזתם שם' - אלו השבטים, אמרו, מלכים מדיינים אלו עם אלו, אנו מה איכפת לנו, יאי למלך מדיין עם מלך'.

ושם - 'יגש אליו יהודה' 'אחד באחד יגשו' (איוב מא) זה יהודה ויוסף, 'ורוח לא יבוא ביניהם' אלו השבטים, אמרו, מלכים מדיינים אלו עם אלו אנו מה איכפת לנו' (ב"ר צג, ב).

כלומר, שיסוד ושורש מערכה זו שהתנהלה לאורך כל השנים בין בני יעקב מול יוסף, אינה מערכת אישית ומשפחתית גרידא, אלא זוהי מערכת יסודית בעמודי תשתית ומבנהו של עם ישראל. התמודדות של שני מלכים ושני סגנונות הנהגה, המתמודדים זה מול זה, ולמערכה כולה יש משמעות עמוקה לכל הדורות.

והנה יהודה ויוסף באמת שניהם היו ראויים להיות מלכים, ואכן כך היה בעם ישראל שלאורך דורות רבים התקיימו בו שתי מלכויות, 'מלכות יהודה' בראשות בית דוד, ו'מלכות ישראל' בראשות

מלכות יוסף תחילה ואחר כך מלכות יהודה

בפועל בהשתלשלות תולדות עם ישראל, נאמר בכתוב - 'כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו' (דברי הימים א' ה, ב), כלומר שגבר יהודה על יוסף בהתנצחותם על המלכות והוא אשר זכה בכתר המלוכה הנצחית על עם ישראל, וזה בא לידי ביטוי מושלם כאשר משה שמואל את דוד למלכות, ואכן בימי מלכות דוד ושלמה היתה מלכותם מוסכמת על כל העם.

אולם בשלב הראשון של בנין עם ישראל, היתה ההנהגה מסורה בידי שבט יוסף. תחילה בהיותם במצרים, כאשר יוסף היה מושל במצרים, ואף שלא היה מלך ישראל להדיא, אמנם הוא אשר כלכל את כל בית אביו, והיה מנהיג ורועה של המשפחה כולה. עד שהעם כולו נקרא על שמו, כלשון הכתוב - 'גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה' (תהילים עז, טז) 'רועה ישראל האזינה, נוהג כצאן יוסף, יושב הכרובים הופיעה' (שם פ, ב).

ובמיוחד באה מלכותו של יוסף לידי ביטוי בהנהגתו של יהושע בן נון משבט יוסף, אשר היה רועה את ישראל בעת כיבוש הארץ, כהמשך להנהגתו של משה רבינו, ומצינו שחלו על יהושע כמה מדיני מלוכה בישראל, כמו שכתב רש"י על הפסוק 'כבור שורו' - 'יש כבור שהוא לשון גדולה ומלכות שנאמר אף אני כבור אתנהו, וכן בני בכורי ישראל, בכור - מלך היוצא ממנו והוא יהושע' (דברים לג, יז). וכן כתב הרמב"ם (הלכות מלכים פ"א ה"ג, ופ"ג ה"ח) שיהושע נתמנה כדין 'מלך', ונהג בו דיני מלך.

[והיינו כהמשך להנהגת משה רבינו שנקרא גם כן 'מלך', דכתיב 'ויהי בישורון מלך' (דברים לג, ה, ועיין שמו"ר מח, ד), וכמו שכתב בפירוש המשניות להרמב"ם (שבועות פ"ב מ"ב) **ומשה מלך היה**].

ובאותה תקופה שמלך שבט יוסף בעם ישראל, אף בית המקדש נקבע אז בשילה בחלקו של יוסף. וגם כאשר ביקשו ישראל להמליך עליהם מלך המליך ה' עליהם את שאול משבט בנימין, ורק לאחר ארבע מאות שנה ניתנה המלכות לשבט יהודה, כאשר משח שמואל את דוד למלך על ישראל.

וגם לאחר שהומלך דוד, עדיין לא בטלה המלכות מיוסף, כי לאחר מות שלמה, חזרה וניעורה מלכות יוסף ונתפלגה ממלכת ישראל, בין רבעים מבית דוד

לבין ירבעם מבית יוסף, ומאז ועד חורבן הבית עמדה מלכות יוסף לצד מלכות יהודה, המכוננת גם 'מלכות בית דוד' ו'מלכות ישראל'. כמבואר כל זה בספר 'מלכים' ובספר 'דברי הימים'.

יוסף ודוד במנין שבעת הרועים של עם ישראל

בספרים מובא שיש שבעה רועים בעם ישראל, אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף, ודוד. ומקורו בזוה"ק (ח"ג קג ע"ב), וכן ידוע ענין האושפיזין המובא שם ששבעת רועים אלו באים להתארח בצל הסוכה.

כלומר שבניינו של עם ישראל מאז תחילת יסודו והיווצרותו ועד סוף כל הדורות באחרית הימים, הושתת ונתבסס על ידי שבעה רועים אלו, והמה בנו וביססו את קיומו של העם, ורעו והנהיגו את עם ישראל, כל אחד בתקופתו. הנהגת שבעה רועים אלו מקיפה את כל תולדות התהוותו וקיומו של העם מריש עד גמירא, שכן גם התקופות שהיו שופטים ונביאים ומנהיגים נוספים בין שבעת הרועים, נכללים ונגררים המה אחר הנהגת הרועה שהיה בדור הסמוך להם, וכאשר יבואר.

תחילה היו שלושת האבות שהם מייסדי האומה, וכל מציאות האומה התקיימה בהם. ואחר כך משה ואהרן ששניהם יחדיו היו רועי עם ישראל בעת אשר נתהווה לעם, ביציאת מצרים ומתן תורה ובכל שנות המדבר עד לכניסתם לארץ.

יוסף - מלכותו במצרים ומלכות יהושע

ומה שנמנה יוסף בין שבעת הרועים, יש לבאר שהוא בעצמו היה רועה ומלך על בני ישראל בעת מלכותו על כל מצרים, כי אחר שמת יעקב, היה הוא המנהיג של משפחת בני יעקב. וכדכתיב - 'ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם' (ג, כא). וכדאיתא בגמרא - 'שהנהיג עצמו ברבנות' (ברכות נה.).

אך יש מבארים שיעקר הכוונה בזה שנמנה יוסף בין שבעת הרועים היינו 'יהושע' שהיה משבט יוסף, שהוא הנהיג את ישראל אחר משה והכניסם לארץ והנחיל אותה לעם ישראל, וכל כח הנהגתו נובע מצד זכות המלכות והבכורה של שבט יוסף, אשר נמשכה מאז הנהגתו של יוסף. וכאמור שנקרא 'מלך'.

והנה מצינו מקור למנין שבעת הרועים הללו גם בגמרא לגבי הנידון מי יברך על כוס של ברכה לעתיד

יהושע, ועיין מה שכתב רבי צדוק הכהן מלובלין (ספר ליקוטי אמרים אות י) שכוונת הגמרא שיהושע הוא במקום יוסף. והיינו כאמור שיהושע הוא הרועה שבא מבחינת יוסף. והטעם שלא נזכר אהרן היינו משום שנכלל עניינו במשה, שהרי אותו הטעם שנאמר במשה שמחמתו אינו מברך ישנו גם באהרן, ולא היה צריך לאמרו שוב.

והנה תקופת יוסף נחשבת כמי שנמשכת עד מלכות דוד, משום שכל הנהגה אחרי מות יהושע עד מלכות בית דוד היה הנהגה ארעית, ונחשבת כהמשך של תקופת יהושע דהיינו יוסף, והיתה זו תקופת ביניים וכעין בין השמשות עד לתקופת הנהגה של מלכות דוד, ומלכות בית דוד היא כבר הנהגה המושלמת של כלל ישראל, ונשבע לו ה' כי הוא יהיה המלך על עם ישראל לכל הדורות וזרעו לעולם יכון. וגם המלך המשיח הוא מזרע בית דוד ונחשב כדוד בעצמו, וכדכתיב 'ודוד עבדי נשיא להם לעולם' (יחזקאל לו, כה). ומעתה בחר ה' במלכות דוד, כל התקופה מני אז ואילך נחשבת כהנהגת דוד, ונמצא ששבעת הרועים מקיפים בהנהגתם את כלל ימות האומה.

לבוא. - 'דרש רב עזרא כו' עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות טעודה לצדיקים וכו' לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן איני מברך שיצא ממני ישמעאל, ואומר לו ליצחק טול וברך, ואומר להן איני מברך שיצא ממני עשיו, ואומר לו ליעקב טול וברך, ואומר להם איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן שעתידיה תורה לאוסרן עלי, ואומר לו למשה טול וברך, ואומר להם איני מברך שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל לא בחיי ולא במותי, ואומר לו ליהושע טול וברך ואומר להן איני מברך שלא זכיתי לבן דכתיב יהושע בן נון, נון בנו, יהושע בנו, ואומר לו לדוד טול וברך, ואומר להן אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא' (פסחים ק"ט).

[כלומר שכל הרועים לא ראו עצמם ראויים לברך שכן בסוג הנהגתם עדיין לא נשלמה קומתם של ישראל מכל הצדדים. אולם דוד המלך אשר בו נשלמה כללות שבעת הרועים, וכבר נתעטרו עם ישראל בכל שבעת שלבי קומתם ובכל סוגי הנהגה הנצרכים להם, הוא אמר אני אברך ולי נאה לברך].

והנה לא נמנו כאן יוסף ואהרן ומאידך נמנה

היכל השבת

ברכת מעין שבע

בערבית יהיה חזרת הש"ץ, וכדאיתא בתיקוני זוהר (מובא בשערי תשובה סימן רסח ס"ק יג) שבשבת תפילת ערבית לכו"ע הוי חובה. וכמו כן תיקנו שיהיה בו חזרת הש"ץ, ועיין רמב"ם (פ"ט ה"ט מהלכות תפילה) שהטעם שאין חזרת הש"ץ בתפלת ערבית הוא משום שהיא תפלת רשות, וא"כ תליא הא בהא'. וכן מובא בשם הארז"ל בשער הכוונות שבשבת צריך חזרת הש"ץ גם בערבית.

תפילות השבת עיקרן שבת

הברכות האמצעיות של תפילת שמונה עשרה,

בגמרא (שבת כ"ד): איתא שתיקנו ברכת 'מעין שבע' משום סכנה, והיינו משום סכנת מזיקין שהיו בתי כנסיות שלהם מחוץ ליישוב, ותיקנו להאריך את תפילת הציבור בכדי שיסיימו גם המאריכים בתפילתם.

ולשון הגמרא הוא שגדר התקנה היה גדר של 'חזרת הש"ץ', ועיין בטור סימן רסח שמביא דעות הגאונים שיוצא אדם ידי חובת תפילה בשמיעת מעין שבע.

ונראה שגם זה נכלל בגדר התקנה, שבשבת גם

1. ועיין בהגהות 'מראה כהן' שנדפס בסוף הש"ס פסחים ק"ז: שכתב עפ"י הירושלמי (ברכות פ"ח ה"א) שתיקנו מעין שבע בשבת משום שבשבת תפילת ערבית חובה מצד חובת קידוש. וכן כתב בעל ה'חרדים' בפירושו על הירושלמי שם.

ושלום, הנה בברכת מעין שבע בשבת מזכירים בה רק - אדון השלום. הרי מבואר כי בימות החול עיקר ברכות התפילה הוא הבקשה מאת ה', אבל בשבת עיקר תוכן הברכות הוא דברי השבח והברכה להשי"ת.

ושוורש הבדל זה שבין תפילות יום השבת לימות החול, הוא משום שעצם יום השבת הוא יום של שבח ורינון לה' יתברך, ולכן גם עבודת התפילה של יום השבת היא עיקרה היא דברי שבח ותהילות לשמו יתברך.

ביאור ברכת מעין שבע 'מגן אבות'

ברוך אתה ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו אלוקי אברהם וכו' מגן אבות בדברו וכו'. את תחילת הברכה מפרטים כמו בנוסח הברכה שבתפילה עצמה, עד וקונה הכל. ומכאן ואילך מקצרים ואומרים רק מעין הברכה בקיצור 'מגן אבות בדברו'. והטעם נראה משום שאלוקינו ואלוקי אבותינו אלוקי אברהם וכו' הכל הוא התחלת הברכה דהיינו הזכרת שם ומלכות אריכתא כדאיתא בראשונים. אבל מקונה הכל ואילך כבר מגיע לתוכן הברכה עצמה, ולזה הוא ככל הברכות שמוזכרים רק מעין וקיצור. רק שבמקום 'קונה הכל' מפרטים כאן 'קונה שמים וארץ'. ונראה הטעם מכיון שבשבת נאמר 'ויכולו השמים והארץ'.

כי בם רצה להניח להם - כלומר שרצה בעם ישראל, ומחמת שרצה בם נתן להם מנוחה. וכמו בנוסח הקידוש 'ורצה בנו ושבח קדשו באהבה וברצון הנחילנו'.

ואין הכוונה 'רצה' שרצה לתת להם מנוחה, שאם כן לא היה שייך לומר 'כי בם רצה להניח להם' רק 'כי רצה להניח להם', אלא הכוונה 'בם רצה - להניח להם', שכיון שהם אהובים ורוצה בהם, על כן הוא נותן להם את יום מנוחתו שיהיה להם ליום מנוחה וקדושה.

לפניו נעבוד ביראה ופחד - היינו מעין ברכת רצה, וכמו במוסף של יו"ט כשאומרים 'ותערב' שחותרים בברכה זו 'שאותך לבדך ביראה נעבוד'. ויש לעיין משום מה דווקא בשבת ויום טוב שהם זמני עבודה באהבה ושמחה, חותמין על העבודה ביראה ופחד. ונראה בטעם הדבר שבזמן הבית מסתבר שהיה נוסח הברכה 'שאותך לבדך ביראה נעבוד'. ורק בזמן הגלות שינו את הברכה ל'המחזיר שכינתו לציון'. אבל במטבע ברכה שנתייחד לשבת ויום טוב,

כוללות בתוכנו שני עניינים. כי בכל ברכה מהברכות האמצעיות ישנה גם בקשה ותפילה על דבר מסוים, וגם ברכה ושבח על אותו עניין של הבקשה. כגון ברכת אתה חונן, אשר פותחין בה בדברי שבח - בהיותו 'חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה', ואחר כך מבקשים מלפניו דבר זה שיחננו בינה, ושוב חותרים בברכה - 'ברוך אתה ה' חונן הדעת'. וכן בשאר הברכות אשר פותחים בהם בדברי בקשה ותפילה, ומסיימים בברכה ושבח. 'השיבנו אבינו לתורתך' - 'ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה', 'סלח לנו אבינו כי חטאנו' - 'כי קל טוב וסלח אתה, ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח'.

וגם ביום השבת מורכבת הברכה האמצעית משני חלקים אלו - 'בקשה' ו'שבח'. 'אתה קידשת את יום השביעי לשמך' - 'אלוקינו ואלוקי אבותינו רצה נא במנוחתינו, קדשינו במצוותיך' וכו'. וכן בשאר תפילות השבת ישנו חלק השבח - 'ישמח משה במתנת חלקו' 'תכנת שבת רצית קרבנותיה' 'אתה אחד ושמך אחד', וישנו גם חלק הבקשה - 'או"א רצה נא במנוחתינו וכו'.

אמנם אף שברכות התפילה מורכבות משני החלקים הן בימות החול והן ביום השבת, מכל מקום נשתנו בזה תפילות יום השבת מתפילות ימות החול. כי בימות החול העיקר הוא הבקשה והתחינה לפני ה', אלא שמוסיפים לזה גם דברי ברכה ושבח לה'. אמנם ביום השבת עיקר הברכה הוא דברי התהילה והשבח לה', ורק שמוסיפים על זה גם בקשה ותפילה בעניין היום וקדושתו.

וחילוק זה מתבאר מתוך ההבדל שיש בין נוסח תפילת מעין שמונה עשרה [-הבינון], לתפילת מעין שבע שאומר הש"ץ בליל שבת [-מגן אבות]. כי בתפילות אלו נתקנו לומר רק תמצית הברכות ועיקרן - מעין הברכות הרגילות, ומהו יש ללמוד מהו עיקר תוכן כל ברכה. והנה בתפילת הבינון באו כל הברכות בנוסח של בקשה ותפילה - הבינון ה' אלוקינו לדעת דרכיך, ומול את לבבנו ליראתך, ותסלח לנו להיות גאולים. וכו'. ואילו בתפילת מעין שבע שאומר הש"ץ בליל שבת, באה הברכה האמצעית בנוסח של שבח בלבד - מגן אבות בדברו, מחיה מתים במאמרו, הקל הקדוש שאין כמוהו, המניח לעמו ביום שבת קדשו כי **בם רצה להניח להם.** וכן ברכת 'שים שלום' אשר בכל תפילה מאריכים בה לבקש למען ישים עלינו ברכה

לא רצו להזכיר את הגלות, וחזרו למטבע המקורי של הברכה שאתך לבדך בראה נעבוד - לפנינו נעבוד ביראה ופחד.

נוודה לשמו בכל יום תמיד מעין הברכות - היינו מעין ברכת מודים, אבל צריך לדעת מדוע מוסיפים עוד חרוז - ק-ל ההודאות. שהרי בכל הברכות יש רק חרוז אחד על כל ברכה. ונראה כי חרוז זה הוא במקום מודים דרבנן, וכפי שמסתיים מודים דרבנן בברכת 'ק-ל ההודאות'. [שהרי מעין שבע הוא במקום חזרת הש"ץ כדאיתא בגמרא (שבת כד:)].

מקדש השבת, ומברך שביעי, ומניח בקדושה לעם מדושני עונג זכר למעשה בראשית - נראה שהוא מעין של שלושת חלקי ברכת קדושת היום בערבית - 'אתה קדשת' ו'יכולו' 'ישמחו', ואף שכבר הזכיר מעין הברכה של שבת, 'המניח לעמו ביום שבת קדשו' חוזרים ואומרים לקראת הסיום את עיקר תוכן הברכה שהיא ברכת קדושת היום.

ומניח בקדושה לעם מדושני עונג זכר למעשה בראשית - פשוט הוא כי בברכה זו אשר היא רק מעין שבע, אין שייך לומר בה דברים אשר אין מזכירים אותם בגוף התפילה. וצריך לדעת על איזה קטע בגוף התפילה מוסיבים תיבות אלו שב'מעין שבע'. ולכשנדקדק נבחין כי הזכרה זו היא ממש מעין המטבע של 'ישמחו במלכותך' - אשר מזכירים בו שביית עם קדושו וההתענגות מטובו ביום השבת, זכר למעשה בראשית.

והנה בתפילת העמידה בערבית של ליל שבת מצאנו נוסחאות חלוקות לגבי אמירת 'ישמחו במלכותך'. ולפי נוסח ספרד נתקן גם בתפילת ערבית לומר 'ישמחו במלכותך', ואילו לפי נוסח אשכנז אין אומרים 'ישמחו במלכותך' בתפילת העמידה של ערבית. ולכאורה יש להוכיח מברכת מעין שבע שתיקנו חז"ל כחזרת הש"ץ, שגם בערבית של ליל שבת נכלל בתפילת העמידה נוסח 'ישמחו במלכותך'. ונוסח אשכנז שאין אומרים 'ישמחו במלכותך' בערבית, צריך עיון.

אלוקינו ואלוקי אבותינו רצה נא במנוחתינו - אף שכבר נסתיים מעין כל הברכות והזכיר בו מעין הברכה של שבת, מכל מקום את הברכה האמצעית של שבת דהיינו מ'אלוקינו ואלוקי אבותינו רצה נא במנוחתינו וכו' תיקנו שהש"ץ יחזור עליה בשלימות. מאחר שהיא עיקר תפילת השבת.

עוד נראה דהנה נתבאר לעיל ההבדל בין ברכת ה'בינינו' לברכת 'מעין שבע'. שברכת הבינו כולו בקשות, ואילו ברכת מעין שבע כולו שבח. אולם בכדי שיהיה לה דין תפילה מוכרח הדבר שיהיה בברכה גם בקשה. שכך הוא מהות התפילה שהאדם נושא עיניו בבקשה אל ה', ואמנם תוכן ברכת השבת נכלל בברכת מעין שבע, אולם מאחר שנוסח מגן אבות הוא כולו שבח, ולא נכללו בו חלקי הבקשה שיש בברכה, ועל כן מוסיפים עוד נוסח זה של 'רצה במנוחתינו' שיש בו כמה בקשות מענין השבת.

חכמה ומוסר

וכל מעשיך יהיו לשם שמים

הכוונה מעכבת את הקיום, והמעשה נחשב למצוה אף שנעשה בלא כוונת הלב ובלי רגש כלל לתוכן ולמטרה של המצוה.

אכן חיי האדם מלאים במעשים לרוב, שאפשר לראותם כפעולות שכל מטרתם עבור צרכי האדם ומשפחתו, פעולות של חולין ורשות, שמוטלים על האדם מצד סדר העולם, ובכל אופן היה עושה אותם. אולם לאמיתו של דבר יש בעשייתם קיום מצוות

פעולות החיים יש בהם קיום מצוות

השם 'מצוה' מתייחס בדרך כלל למעשי המצוות הנעשים במיוחד למטרת קיום המצוה, מעשים שאין להם משמעות אחרת מלבד המצוה, כגון לימוד תורה, צדקה, ציצית, תפילין, וכדומה. וכן מכשיריהם כגון קניית אתרוג ואפיית מצות. ובמעשי המצוות הללו אף שהכוונה היא מעלה גדולה, ומרוממת לאין ערוך את חשיבותה וערכה של המצוה, הרי אין

ולהגביה ולרומם את הנפש ולהעלותו מעלות רמות ברוחניות. באופן זה, הוא קונה בכך שלימות ומשלים את נפשו, וגם יזכה על כך לשכר טוב בעולם הבא, ולפום צערא אגרא. ומאידך אותו מעשה עצמו אם עושה אותם בלי מחשבה ודעת, הרי הם מעשי רשות של חולין, פרקי זמן גדולים מחיי האדם אשר הולכים לריק ואינם מעניקים לאדם שום שלימות ותועלת לתכלית הנצחית.

כאשר האדם עוסק בהקמת בית ובגידול ילדים, והוא מתבונן במחשבתו שהוא עושה מעשה נעלה וחשוב, הוא מטפח בית יהודי נאמן, הוא מגדל ילדי ישראל לקיום מצוות וללימוד תורה והוא דואג לכל צרכיהם. כאשר עושים זאת מתוך הרגשה זו הרי מבצעים ענין מרומם ונשגב. להעמיד בית ולהקים משפחה היא עבודה רבה, עבודה שיש להתמסר לה, והיא מקיפה את כל היום וכל הלילה. והרי זו מצווה הנמשכת לאורך שנים רבות, מצווה שיש בה הרבה עמל ויגיעה, וכאשר משכילים לעשות זאת מתוך מחשבה זו הרי היא עשיה מלאה קדושה, ונמצא כל חייו חיי קודש, תוך נתינת דמו ולשד עצמותיו עבור התכלית הנרצית. אך כאשר אין עושים זאת בכוונה זו, אלא משום שנעים לו שיהיה לו בית, נאה לו שיהיו לו בנים טובים ומוצלחים. אם כל מחשבתו היא רק על עצמו, כבר אין בזה כל מצווה, ואין משיג בזה שום ערך וקנין רוחני. כל הטירחה הגדולה, חסרה ונעדרת מעלה רוחנית. זה נעשה מעשה קטן ועשיה אנוכית. ומפסיד את כל החשיבות שהיה יכול לקנות במעשיו. הוא פשוט מתאמץ עבור נוחיותו והנאתו. הגם שאין זה פעולה שלילית, אך זה רשות. אין הוא מרוויח את כל הרוממות הנשגבה שהיה בידו להשיג על ידי פעולות אלו.

עם קצת תשומת לב יכול להפוך את כל יומו למצוות

והנה הרי בלאו הכי אנו עוסקים בכל העמל הגדול הזה, וחכם לב יקח מצוות, לכוון את לבו ולהתבונן, לעורר את המבט החשוב והנעלה על כל מעשיו. וכמובן שיש להיזהר שלא לרמות את עצמו בזה, ויטהר לבו להעיר את ההרגשים הנכונים, ולהחדיר זאת בקרבו. כך, שהנהגת הבית, גידול הילדים, וכל העשייה והמאמצים הכרוכים בהם, באמת יהיו מתוך הרגשים נעלים אלו. אברך צריך להתהלך עם הידיעה שהוא בונה בית בישראל, הוא בונה כאן בנין גדול

רבות ונשגבות. כגון כאשר עוסקים בהנהגת הבית, ובהבאת פרנסה, קונים כל צרכי הבית, ומתעסקים בעניינים וסידורים שונים עבור עצמו ובני ביתו, הרי ביסודו של דבר להקים בית בישראל, העמל עם הילדים, לגדלם ולהפריחם, להאכילם ולהשקותם, לספק כל צרכיהם, הרי היא מצווה נשגבה עד מאד. לטפח בית יהודי, לגדל בנים לתורה ולעבודת ה', מה לנו מצוה ועבודת ה' גדולה מזו. וגם יש בכך חסד וצדקה שמפרנס ומכלכל משפחה בישראל וילדים יהודים.

וכן הדאגה לצרכי עצמו וגופו, ביסודה היא מצווה רבה, שהרי בכך הוא מכשיר את גופו ומעמידו לקיום המצוות ועבודת ה'. שבכדי שיוכל להתקיים בבריאות ובשלימות, עליו לעסוק בכל צרכיו אכילה ושתייה ושינה, שאלמלא הם לא יוכל למלא את תפקידו, להגות בתורה ולעבוד את ה'. ואפילו עניינים שאינם נכללים בצרכי הקיום ההכרחיים, בכל זאת הרי נזקק להם האדם בכדי ליישב את לבו ולפקח את דעתו. כגון מאכלים ערבים, או שירה וזמרה, או שיחת מרעים, שיש שחש האדם שבלעדיהם נפשו תשומם ותעיק עליו, ולא יוכל לעסוק בתורה ובעבודת ה' כדבעי. וכדאיאת בגמרא - חמשה דברים משיבים את הלימוד וכו' והרגיל ביין ובשמים. ושם - חמרי וריחני פיקחין (הוריות יג). ואמרו - א"ר אבדימי דמן חיפה קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות (רש"י - שאינו מסכים לדעת שלמה) לאחר שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד. אמר רב הונא בריה דרב יהושע הרגיל ביין אפילו לבו אטום.. יין מפקחו (ב"ב דף יב:). ונמצא שכל המעשים הללו הם מעשי מצווה ומכשירי מצווה.

כדי שסדר החיים ייחשב מצווה צריך כוונה

אולם הדברים הללו שונים הם מן המצוות הרגילות, כי כאשר עוסקים בענייני הרשות המתחייבים מחמת דרך ארץ וסדר העולם, הרי מצד אחד הם יכולים להחשב מצווה עצומה ונשגבה, ומאידך יכולים הם להיות מעשה פשוט ודל, [ולפעמים אפילו להיחשב לגנות], וכל ערכם תלוי בכוונת העושה. הכוונה כאן קובעת את מהות הפעולה. אם עושים זאת בגישה הראויה, בכוונה הנכונה, מתוך הרגש ומחשבה של מצווה, אזי נחשבים כל פעולותיו וכל הליכותיו אפילו הנראות בעיניו חולי חולין כגון הליכה לחנויות ולבנק וכו' למצווה רבה, מצווה עם כל סגולותיה לקדש ולטהר את האדם,

וחשוב, הוא בונה כאן בית המקדש. הוא מטפח משפחה בקרב העם היהודי ומקים דורות ישרים ונאמנים. כאשר יעשה את הדבר, מתוך הרגשה של שליחות נשגבה ומשימה קדושה. כאשר ישים אל לבו, שלבנות בית, לפתח ולגדל משפחה, זה תפקיד נעלה ביותר, ויחוש את החשיבות והרוממות - שבכך הוא בונה עתה חלק מבניין עם ישראל, וזה הדבר אשר דוחף וממריץ אותו לפעול - אזי ירגיש מרומם ונעלה מלא נחת וסיפוק, ואכן קונה בזה שלימות וקירבת ה'.

וכמו כן כאשר אדם עוסק במסחר ומנהל חנות, וכל המטרה היא כדי להרוויח ממון, אמנם הרי יש בעמידתו בחנות גם תועלת לבריות שהוא מספק להם צרכיהם, ואכן אם ישכיל ויצרף למחשבתו גם כוונה זו ויחדיר באמת רגש זה למטרותיו, הרי נעשה כל יומו רצף גדול של פעולות מצוה. והכל תלוי כאמור בכוונת האדם ובמחשבתו, כי אותו הדבר יכול להיות מעשה נעלה ונשגב, ויתכן שלא יהא אלא פעולת חולין פשוטה שאינה מוסיפה דבר לנפשו, ולעיתים אותה התעסקות גופא אפילו מורידה אותו ממדרגתו ומגבירה בו גשמיות וחמריות.

היחס לעצם החיים תלוי בכוונת האדם

ואפילו עצם החיים, מידת מעלתם תלויה בהתבוננות וכוונה זו. שיכול האדם לחיות את חייו מתוך תחושה פשוטה שהוא חפץ בחיים מחמת רצון עצמו שהחיים נעימים וכדאיים עבורו, ואף שאין בכך חטא, הרי אלו חיים פשוטים ותפלים חסרי מעלה. אולם בתבונה ניתן לעשות את חייו למציאות של חיי קודש, כאשר יתבונן ויעורר בעצמו רגש אמיתי של רצון לחיות עבור כבוד ה', הוא חפץ בחיים בכדי לקיים את המצוות ולהגות בתורה, ולחיות חיים של יהודי. או שחי ורוצה לחיות בכדי למלאות רצון ה' שברא אותו וחפץ בחייו, שאז נעשה כל כולו מציאות של קדושה, ובעצם חיותו הריהו ממלא תפקיד נעלה.

כאשר חיים מתוך הרגשים אלו, הן בפעולות האדם והן בכללות החיים, הריווח הוא כפול ומכופל, גם שהוא מלא סיפוק ואושר, בידעו שכל טירחה ומאמץ אינה לשווא. גם הסייעתא דשמיא היא למעלה למעלה לאין שיעור. וגם הנפש קונה בזה שלימות ורוממות, וגם יזכה לקיבול שכר לעולם הבא. והעיקר שכל חייו הם חטיבה אחת של מצוה ועבודת ה', חיי קודש ועשיית רצונו ית"ש, ועליו נאמר 'ישראל אשר בך אתפאר'.

כוס תנחומים

בתוך קהל המתאבלים משתתפים אנו באבל הכבד ומשגרים אנו את תנחומינו הנאמנים, להאי גברא יקרא, רודף צדקה וחסד עוסק בצרכי ציבור באמונה, העמל במסירות ללא לאות למען עמך ישראל, ידיד תומך נאמן למכוננו בית היוצר של רבינו הגאון זצוק"ל בעל ה"בן מלך", איש חמודות ורב תבונות הקשוב תדיר לצרכי הכלל והפרט

הרב משה שלינגר שליט"א

מנהל המגזר החרדי במכבי שירותי בריאות

עם פטירת אמו הצדקנית

הרבנית מרת רחל (ריטה) שלינגר ע"ה

אלמנת הגאון הצדיק רבי יצחק זצ"ל

בהמשך פעילותכם באמונה למען הציבור תמצאו נחמה

בעל הנחמות ינחמכם ובנחמת ירושלים תנוחמו

הנהלת מכון "כתבי בן מלך"

חנוכה תש"פ

בעזרת השם יתברך

הודעה חשובה

עם הופעתו בשעה טובה של הכרך החדש ספר

במדבר חלק א'

הננו להודיע לחברי ומנויי המכון שהספר נשלח
לכל נציגי המכון בבתי הכנסת שעל ידי קהילתנו

בית שמש

קריה: הרב אברהם צבי אקער שליט"א
0527654776

רמה: הרב אלקנה ויסנשטרן שליט"א
0527636603

חפציבה: הרב פישל שלוינגר שליט"א
0527650108

מודיעין עילית

הרב אליהו קירשנבויס שליט"א
0527127701

ירושלים

בית המנסת המרכזי מנחת יצחק
עבודת ישראל: הרב שלמה ולמן רוזנברג שליט"א
0548444167

ביתר עילית

גבעה א': הרב יעקב לינדר שליט"א
0533111911

שכונת הגפן: הרב נחום גוטפרב שליט"א
0504123764

שכונת התמר: הרב אברהם אייזנבאך שליט"א
0527683030

חברי המכון מתבקשים לפנות אל הנציגים
לשם קבלת הספר ללא תמורה
כמו כן ניתן להשיג את הספר בתשלום אצל הנ"ל
וכן בחנויות הספרים ובמשרדי המכון

בברכת התורה

הנהלת מכון כתבי בן מלך

'בן מלך' - להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עלון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mechonbenmelech@gmail.com